

KOLBEINSLAG

Gamanríma.

EFTIR

STEPHAN G. STEPHANSSON

WINNIPEG

THE VIKING PRESS, LIMITED

1914

Hjá höfðingja þessa heims.

MANSÖNGUR

Vil eg yður velkominn !

Veit eg síðinn, herra minn :

Opna hliðis flotinn.

Aðangs-miðinn ? Stígið inn !

Ríma.

Já, víst er hann kvongaður, húsbóndinn hér,
Og húsfreyja á karl þar í drögu.
Og giftingar-leyfið hans á eg. Það er,
Til umvitna, í gamalli sögu.

Eg skýst yfir svip hans. Um skrök ferð' í brigsl
í skinnklæðum öðrum ef sér hann.
Er Blámaður, Hindúi og Breti á víxl—
En brakún, í hvað sem að fer hann.

Hann eitt sinn, sem hinir, í hjónaband gekk.
En hæpið þær sakirnar stóðu,
Hjá kunningja sínum hann, fullreyndum, fókk
Þá frægustu nöldrunar-skjóðu

En vantrúar lýðum eg læt á það bent,
 Sem lýst að um hann sé það skrítið:
 Að flest er af guðum við kvonbænir kent,
 Þó kvennafar hans spyrjist lítið.

En allur hans búskapur örðugur var.
 Hann ungaði á flækinginn krakka.
 Og það sögðu allir, hann ynni ekki par
 Af öðru en við Danskinn að makka.

Um vanhirta kosti varð konunni glatt,
 Þeir klingdu 'onum sífelt í eyra.
 Þó slægðist hún mest til að segja 'onum satt
 Ef söfnuður kom til að heyra.

A endanum varð hann svo ákúru-sár
 Og atyrðum stirður að gleyma,
 Hann stalst burt í friðinn, ið fimtánda ár,
 Á föðurleifð óselda heima.

Þér stökkvið ei upp við þann hjónbands hæng.
 Í hreinskilni tjái eg yður:
 Þau skildu í bili, að borði og sæng,
 Sem bara er höfðingja-siður.

Hún flutti, sem aðrir, til lifenda lands,
 Að lokum, og heim til hans bara—
 Hún giftist að lögum á hrepps-lægi hans,
 Svo hvert átti 'ún annað að fara ?

Og nú sér hér enginn um ágreining vott,
 Hún er ekki ráðrík né baldin.
 Og heimilið fyrirmynd, gengið svo gott
 Og gullbrúðkaup ártals-rétt haldin.

Og þó að hún haf' ekki í skapinu skifst,
 Við skiljum það líklegast þannin:
 Að hún var sem aðrar, er oft hafa gifst,
 Hún elskaði seinasta manninn.

Og svo er nú annað, sem að skildi gáð
 Og öllum er ljóst, að eg vona:
 Að karl hennar hafði þar niðri sér náð,
 Svo nú var hún stór ríkis-kona.

Og tæplega verður oss við þetta bylt—
 Til vitnis þér haft gætuð flesta:
 Að skorturinn spani upp eðlið vort ilt
 En auðurinn rækti vort bezta.

Hér áttu þau gervalla "myrkranna makt,"
 Þó megnuðu á Hornströndum öngu.
 Þá voru þau aumingjar, eins og er sagt,
 Á Íslandi á hillunni röngu.

Eg held, að þér getið nú heimilið þekt—
 Ver hnýsinn sem stjórnsnati svarinn,
 Að standa á hleri er hirðsiðalegt—
 Sko, hér koma drotning og Sarinn !

Frúin:

Æ, heyrðu mig, góði minn. Kyrkjan var köld,
 Þeir kunna ekki í ofninn að leggja.
 Hjá páfanum hérna er heimboð í kvöld,
 Og hann á þar von okkar beggja."

Höfðinginn:

"Hver ólukkin ! Meinlega á þessu stóð !
 Því aðra ferð hef eg mér búna—
 En þú ferð samt uppeftir, elskan mín góð,
 Og afsakar fyrir mig núna.

Eg vinn það sem mannanna virðing er flátt,
 Hef von um að fanga þá alla.
 Að afmenna hvívetna, hátt eins og lágt,
 Er hernaðar-kænskan mín snjalla.

Ið greiðasta skeið til að skrilmenna þjóð
 Er skemdir á tungunni að vinna,
 Frá hugsanaleyssi er afturför óð
 Til apanna, bræðrunga sinna.

Þó ómenskan hepnist ei eins og eg vil,
 Eg af hef' þó stór-miklu bisað,
 Því Gota og Hellena heimsloka til
 Eg hefi með latínu slysað.

En þó að hún væri mér verkfæri þar
 Er voði eg stefnt gat ei beinna,
 Því mannvitið í henni ofmikið var
 Þeir álpast á það kannske seinna.

En svo hefir tregnúinn tíminn sér breytt
 Og tiltækin spá mér nú illu,
 Í kyrkjuna þýzkuna Lúther gat leitt —
 Íð leiðasta í allri hans villu !

En eg held in íslenzka þjóð yrði þjál
 Að þrælseljast uppskafnings dönsku,
 Svo breyti eg um vélar, um vog og um mál
 Og viðeyk þá skrælingja frönsku.

En skáldunum sumum mér óþörf er í
 Og enga við meinlegri fundum,
 Því það er sem guðspjöllin, gömul og ný
 Í grun þeirra spretti upp ástundum.

Á Fróni hóf latínan mig ekki mjög
 Þó málæðið spilti þar huga.
 Með dönskunni hef' eg nú lærdóm og lög
 Svo lullað, að vel mætti duga.

En alþýðu-skáld eru þröskuldur þar,
 Í þjóðernið lífseigju kliða,
 Og þráin til alls sem að veglegast var
 Hún vaknar er stuðlarnir iða.

Þar býr nú sá maður er kveðandann kann,
 Hann Kolbeinn. Og fyr en þeir deyða 'ann
 —Þó lítill sé slægur í slíkum sem hann—
 Mér slyngara finst þó að veiða 'ann.

Eg á honum staðinn til freistingar fann,
 Því frávikum held eg hann tími
 Með íslenzku skáldanna ágalla þann,
 Að alt verði botnað í rími.

Hann getur mín oft og til ills. Það sem fer
 Þar aflaga, og gei. menn smærri,
 Það lætur hann heita í hausinn á mér—
 Eg held nú það sé ekki fjærri.

Eg heim til hans Kolbeins sem kunningi fer
 Að kveðast á, slíkt er þar siður,
 Og læt hann í ósigri áfnast mér—
 Og oft kvað eg skáldin svo niður.

Svo er þú í boðið til föðursins fer,
 Og fulltrúum hans undir messu
 Þú tjáir það alt sem að tollir í þér.
 Um tilhögun mína á þessu.

Ger mér-betri afsökun. Ef það er skamt
 Sem úr þessu manst eða þylur,
 Af rugluðu molunum sjá þeir það samt.
 Því samverka-maðurinn skilur."

Svo kvöddust þau hæverskt. Er hettan stóð lyft
 Á hnakkasvip farandi vinar
 Hún hugsaði brosandí: Bezt er eg gift,
 Og betur en skrukkurnar hinar.

Eg veit að þeir hafa um 'ann um-mæli ill,
 Á illræmi hvílir 'ans hróður—
 Hann má vera óþokki eins og hann vill
 Ef aðeins við mig hann er góður.

Hann auðlegð og gersemar uppá mig ber
 Á eilífu skemtana-sveimi.
 Og stjórnmála garpurinn stærsti hann er,
 Sem starfar í gervöllum heimi

• • •

●g svona gekk Höfinginn breið-slétta braut
 Af borg sinni, er logandi glóði.
 Og múgurinn allur með lotningu laut
 Á leið hans—og bölfaði í hljóði.

Á hnjakollum lágu þar safnarar seims,
 Sem seðlum í vasana tróðu.
 Og raðir af frægustu herkóngum heims
 Með hattinn í lúkunum stóðu.

A Kolbeinsstöðum.

MANSÖNGUR.

Þann sem yztur þræddi og hrauð
Þjófðar lista-stiginn,
Spurðu ei fyrst um eign og auð
Úti-vistin sú er snauð.

Þó að spör á eld og örk
Yrðu kjörin ferða,
Axar-för í bjarka börk
Benda á örugg leiðarmörk.

Afram þjörkuð alstaðar
Og með hörku-brögðum,
Inná mörku eilífðar
Eru þar slörkin framtíðar.

Ríma.

Skó, svona er kotið hans Kolbeins í ár !
Sá kol-beinastaður er auður.
Samt orkti hann þarna í þrjúhundruð-ár,
Og þar býr hann lifandi og dauður.

Í ár er það svona. En seinna það má
Í sveit auka túnvelli og bögu.

Og stuðlarnir þruga enn þústinni frá
Um þrjúhundruð-áranna sögu.

En fátt var þó kempulegt Kolbeini á:
Um kinnarnar útigangs-skorpinn,
Og ei fyrir mann var hann mikill að sjá,
Og myndin hans dökkýrð og korpín.

Í knjám var 'ann hokinn og bak hans var bent,
Og báru um lófana stóra
Hann leit út sem túnjurt af hendingu hent
Á hrjóstur, að visna eða tóra.

En hitnaði skap hans þá beið hann sitt barr,
Í bragðinu snjallur og þorinn
Og ljómaði upp, sem ið kræklótta kjarr
Er knapparnir sprynga út á vorin.

Og skýlið hans kallaðist bæli og bás,
Og búlendið skriður og keldur.
Fyrir hurð sína átti hann alls-engan lás—
Og ei fyrir trú sína heldur.

En út yfir heiðarnar hentust hans ljóð,
Og háseta til fram á víði.
Og hann var þeim myrkfælnu hjálpin í óð,
Og héraðsins átveizlu-prýði.

En þá, eins og oftár, var hert að hans hag
 í harðbýli mannláns og veðra,
 Hann reri til hlutar á haf þennan dag
 Sem Höfðinginn kvaddi þar neðra.

Því skammdrjúgar urðu hans ómaga fans
 Þær afanga-leifar til neyzlu
 Sem brúðurin knýtti í hálsklútinn hans,
 Sem hróður-laun síðustu veizlu.

En einrætt var trog hans og tvær höndur lið
 Og trafala andkul úr mekki,
 Svo um það hvort hann komst þá hraðar' á mið
 En Höfðinginn, veit eg nú ekki.

Af erfiðismunum varð afkoman smá.
 Á öngulinn gráðugt var bitið,
 Því fádæma óður var fiskurinn þá.
 En færið drógst alla tíð slitið.

Hann kom svo að aftur, að álíka hag—
 Að aflanum þurfti ekki að gera.
 Hann grunaði hálfgerið að hreint þennan dag
 Á hafsbotni myndi ekki vera.

En að tók að skyggja. Í skyndi til legs
 Hann skelina dró, upp að hjalli.
 Þá rásuðu brunandi rollur hans sex
 Fram rifahjarns-gler uppí fjalli.

Hann rauk þeim til bjargar. Í hættu þar hékk
 Öll hjörðin, og kanske var töpuð.
 Og áður en komist hann fyrir þær fékk
 Var forustu-ærin þó hröpuð.

Og fjárprýðin var hún, og konunnar kind,
 Og kenjarnar ei hennar siður—
 Og Kolbeinn sá uppkast af einhverri mynd,
 Sem eltandi skaut henni niður

Loks kom hann þeim fimm heim í fjárfokann sína
 Um flughálku og kveldseturs blindu—
 Þær létu sem vitlausar, vildu helzt inn
 Í vegginn sem dyrnar ei fyndu.

Það seig nú í Kolbein. Inn krærnar hann fer
 Sem kolþreifa-myrkrin ein buðu.
 Og hrópandi fór hann: Hver fjandinn er hér!
 Í frýjun hans vísurar suðu.

“Þeir kalla mig Gamla. Í grenið mig dró
 Úr gustinum. Varð hér að una,
 Á erindi við þig”—var kveðið úr kró.
 Og Kolbein fór misjafnt að gruna.

Því honum fanst vofu-lykt væmin og heft—
 Hvort var þettað Höfðinginn? Eða
 Það gat verið einhver úr annari sveit,
 Sem erfiljóð bæði 'ann að kveða.

Og loks hafði 'ann falið þar fénaðinn sinn
 Er féll yfir náttmála-sortinn—
 Þeim aðkomna brautingja bauð hann svo inn
 Á boðstofu-ylinn og skortinn.

En nú átti ei fengsælum, fólk hans, af sæ
 Að fagna, né gesti í boðið.
 Því daufleg er heimkoma í hungraðan bæ,
 Og hafa ekki dregið í soðið.

Og húsmóður þunglega fjármissan féll:
 "Það fór eins og vangæzlan skapar,
 Að beita út fénu á flughálku-svell
 Í fjall, þar sem melrakkinn hrapar."

"En svo er það alt saman maklegt á mig
 —Því mér hef eg steypt í þann voða—
 Sem tók ekki fjármanninn, fram yfir þig,
 Á Fjósum, sem stóð mér til boða."

Þið afsakið skætinginn öll, að eg hygg,
 Og eruð því samþykkt í hljóði,
 Að ekki sé kynlegt þó konan sé stygg
 Ef karlinn er dæmalaus slóði.

Og Ksantippu var nærri vorkunn á því,
 Sem vasaði búsin að gæta
 En Sókrates hennar svo eyddi því í
 Við Apenu burgeisa að þræta.

Og Aristófanes að dómstól ei dró,
 Né draslaði upp æsingi nýjum.
 En lá upp við súluna sjálfur og hló,
 Að sjá sig þar leikinn í "Skýjum."

Það komumanns fylgjan, hjá Kolbeini var,
 Að konan hans gerði 'ann svo hyskinn—
 Hún náttverðinn gesti og bóndanum bar
 Úr búrinu, seinasta fiskinn.

Af mjólkinni bar hún þeim aleigu að,
 Á örlæti þurfti ekki að hvetja.
 En kúabús-nytjar á Kolbeinastað
 Hvert kveld varð hún þannig að setja.

En gesturinn réðist þar óðara á,
 Og ósigndur borðhaldið viður
 Og ei þurfti langsýni löggina að sjá
 Er lagði hann sleifina niður.

Svo jaxlar hann fiskinn. Og jafnt að því fer
 Sem járnbraut í landssjóðinn boðin,
 Því stirtlur og hnakkann hann hændi að sér,
 Að húsbónda þunnyldi og roðin.

Það tók ekki lengi þann tilþrifa-gest
 Að tína í það sem var holur.
 Svo vék hann að mötunaut: "Býst við sé bezt
 Eg beri upp erindið, Kolur."

Gamli.

Öll eru skrimslí hafs á hleri
 Héna úthjá Draugaskeri—
 Tveir á kryppu klettsins gætum
 Karlvega þar hangt í sætum.

Leystu nú, Kolbeinn, kvæða vandann !
 Kveðstu þar á við skálda-fjandann,
 Hvor sem þrýtur þá að svara,
 Þú eða eg, á glæ skal fara.

Kolbeinn:

Þá skal efna að upphafinu:
 Út kem eg frá dagsverkinu,
 Þegar á kveldi kulda-gjörnu
 Kolblámar um vestur-stjörnu.

Áskil mér svo annars-vegar,
 Úti skuli rimman, þegar
 Þenur fyrir þverfells hyrnu
 Þverri-máni feiga glirnu.

Gamli.

Þér skulu veitast bragar-bætur
 Botnsins, fyrri helming nætur.
 Eg mun svara síðstu hending
 Síðan, fram að mótsins ending.

Kolbeinn:

Skömtum jafnt, að skakki ei halli,
 Skiftumst á með sjávarfalli—
 Þú skalt aldrei, illu feginn,
 Ísland teyma á refjavegin.

Gamli.

Kolbeinn, svaðil-söngva sterki,
 Svíkstu nú ei undan merki !
 Fært er ekki að fyrir tregðast—
 Fæ eg þá sem heitum bregðast.

Kolbeinn:

Lesum upp vor lög við skerið.
 Langa æfi hef' eg verið
 Litlum gæðum upp að inna
 Orðheldnina feðra minn."

• • •

Og Kolbeinn sá spjátrunginn spretta á dyr,
 En spurði ekki hvernig hann færi—
 Því nú var hann öruggri á því en fyr
 Hver aðskota-maðurinn væri.

En konan hans förina eggjaði af
 Sem óþörf og vonleysu um borgun—
 "Frá Draugaskers-álnum er hálf-róið haf"
 Kvað hann, "út til fiskjar á morgun."

Kolbeinn:

* * *

Þann skagfirzka ofláta er skorar á mig hér,
—Eða hver
Skrattinn sem hann er—
Eg læt hann ekki, að óreyndu, ögra lengi mér,

Að eiga við sig gamanleik, hvor rím af öðrum ber.
Eg fer !
Við Kölska er um að eiga,
Nú ætlar hann mig sér.”

Úti í Draugaskeri.

MANSÖNGUR.

Lýst að stórð er loft til fulls.

Leika í skorðu gelmsins
Leiftur-borðar lýsigulls:
Ljósín norður-heimsins.

Hljótt að kalla, um hættu-færð

Hafs og fjalla styrkra—
Eins og fallið vofi í værð
Veldi allra myrkra.

Vetrar-raumar lofts og lands

Lúra en kraumar á þeim—
Væru-draumar vökumanns
Vaxa naumast hjá þeim.

Ríma.

Hvort hefir þú skynjandi skygnst um þau lönd

Sem skáldin í huganum vitja ?

Með ljóðið í önd og árina í hönd

Í andófi á þóttunni sitja.

A ferju sté Kolbeinn, þar leiðin upp laukst

Frá landi til skers, út af vogi.

Í skriði varð hending, er stefnið fram straukst,

Og stuðlar í árar-togi.

Því eðli Kolbeins var yfirment—
 Hann orkaði því, sem er fáum hent,
 Að lepja upp mola um lífsins stig.
 En láta ekki baslið smækka sig.

Hans hugur flaug sjálfstætt og óþvingað í
 Hvern atburð og tíðir og geima—
 Og venjan við barning er þýðing á því
 Hann þurfti sig nú ekki heima.

Og út-togið fyrsta í árunum kvað
 Sem ofan í ljóða-haf þrifi:
 Í riddara-brynjunni Englending að
 Hve Olöf reið fjöruna í Rífi.

En næst léku stökkarnir stökur við sund
 Út straum-bönd ins kjal-tætta löðurs,
 Um mannfreka, þrágifta Þórunni á Grund
 Í þjóðhetju-týgjum síns föðurs.

Og þá átti Norðurland þrjátíu menn
 Sem þorðu að standa og falla.
 Og það lengdi stef fyrir stefninu enn,
 Í stuðlana reri 'ann þá alla.

En skerið tók í—trylt á svip,
 Sem týndra sálna flóttá-skip
 Þar lægi hvolft, að dómsins dvöl,
 Með dauðra svipi reidda um kjöl.

En Kolbeinn festi og kleif upp þar—
 En hvar var hinn til stefnunnar?
 Hvar upplaukst honum auðnin blá
 í eyðikletti, nótt og sjá?

En eins og leiftur, ljósmynd grett
 Þá logaði upp úr hörðum klett.
 Að eyra Kolbeins andlit skauzt
 Sem ögraði' svo með hæðnisraust.

Kölski.

Ljóða-hætti viljum vér
 Veikum mætti rýra.

Kolbeinn.

Góða vætti lagið lér.
 Leikum þætti dýra.

Kölski.

Snýkjum þjóðum fremri frá
 Frægum ræðu-sniðum.

Kolbeinn.

Ríkjum, sóðum ofar, á
 Okkar kvæða-siðum.

Kölski.

Hvillum gómi yrkjum, af
 Innan-tómum huga.

Kolbeinn.

Dáðin hljómi, stuðla staf
Studd sem rómar duga.

Kölski.

Við skulum hnjóða úr múgnum móð
Mærðar-ljóðum gildu.

Kolbeinn.

Ragri þjóð við röskvan óð
Renni blóð til skyldu

Kölski.

Feitu skjalli skal á alla.
Skruma galla, ef eiga völd.

Kolbeinn.

Lýð sem fallinn líður halla
Ljóð vor kalli, að heimta gjöld.

Kölski.

Við skulum anda eldibrand
Yfir landið, hrauni og sand.

Kolbeinn.

Fagna, að vanda fjari grand
Fyrir handan sérhvert strand.

Kölski.

Eilíft tjón úr yfirsjón
Eldri lýða smíðum.

Kolbeinn.

Um hvern þjón þinn, frægð og Frón,
Frjálst og bónlaust skerpum tón.

Kölski.

Tökum hvaða tungu er flyzt,
Tudda-mál að skrifa.

Kolbeinn.

Skynjum, að í orðsins list
Alda-sálir lifa.

Kölski.

Festum gála grun í sál:
Glapið mál sé tapað mál.

Kolbeinn.

Fótum kröfu á fremstu nöf:
Flónsk uppgjöf sé stundar-töf.

Kölski.

Ljóðum á þá lund, að dá þá lengst sem smá þá.

Kolbeinn.

Skulum fá þá eigin ásjá,
Útúr lágþrá, kviða og vá spá.

Kölski.

Gerum lit að list, en vitið ekki.

Kolbeinn.

Látum hita hugsana
Hrína á gliti orðanna.

Kölski.

Engu dugum, dægurfluga æ verum.

Kolbeinn.

Fullum huga lifum lífs,
Ljós úr smugum berum.

Kölski.

Hefjumst uppá afskekt set í eilífðinni.

Kolbeinn.

Stefjum fet í framförinni.

Kölski.

Við fyrsta stefið stóðstu á önd. Þú stuðlar öll hin
Eins og steypur steinn í völlinn

Kolbeinn.

Styrkist eg við háttaföllin.

II.

MANSÖNGUR.

Hróður er spunninn helmings-langur
 Hér af munnunum—
 Byrjar unna undirgangur
 Inn á grunnunum.

Föku dólgar flytja um verið
 Flóðs á ólgunni.
 Svellur kólga svört um skerlð,
 Sýður í bólgunni.

Glíman vendist öfugt—eður
 Orða-sendingar:
 Fyrstu hending Kolbeinn kveður,
 Kölski endingar.

Nið'ri hylji hamar togar
 Hrönn, sem kyljar á
 Beim við iljar svelgur sogar
 Sem hann vilji þá.

RÍMA.

Kolbeinn.

Draugar forðast dómstól ljóss og dratta í sæinn

Kölski.

Skammdegi var skift í haginn
Skröttum, til að eyða bæinn.

Kolbeinn.

Styttast fer til mána-móts und morgni lyftum

Kölski.

Ferleg verða svefni sviftum
Sjónum glöp, í ljósaskiftum.

Kolbeinn.

Árgala á íslenzkt vor og útsýn ljóða.

Kölski.

Myrkið hérna heim skal bjóða
Hjátrúnaði ríkra þjóða.

Kolbeinn.

Út munum sækja sannleiks-ljós og siða gilling.

Kölski.

Eins og tungl í eldgoss-fylling.
Eir-rauðir af Hafnar-spilling.

Kolbeinn.

Dæmið þar mun rausnar-ráð til reisnar leggja.

Kölski.

Á það sem að svíkur, eggja,
Saman fellur hagur beggja !

Kolbeinn.

Sanngjörn verði vináttan í valda-bandi.

Kölski.

Óheilindin öll í landi
Æsi hún, að með sér standi.

Kolbeinn.

Þeir skulu aldrei af sér láta ættjörð kúga.

Kölski.

Ómenskunni á sig trúá,
Og þeim bezt sem naprast ljúga.

Kolbeinn.

Þeir skulu rífka veltu-verð á vang og færú.

Kölski.

Farga bæði frelsi og "æru"
Fyrir "prís" á sauðargæru.

Kolbeinn.

Sveitir for-ráð eiga enn og óðul kjöru.

Kölski.

Kauptúnin af hverri þvöru
Kaupast upp með lýð og vöru.

Kolbeinn.

Landsins varnar-vættir ennþá vaða á sjóinn.

Kölski.

Þegar einhver útlands króginn
Ykkar rakar leiði gróin.

Kolbeinn.

Hönd og vilji hefjast skal í hverjum ranni.

Kölski.

Lúta einu æðsta sanni:
Óbeitinni og dyni á manni.

Kolbeinn.

Æska á heima í hverjum bæ og hún vex yfir.

Kölski.

Þú, með öðrum, áður skrifir
Undir veð, í því sem lifir.

Kolbeinn.

Vissa eg, þú ert sá er sjaldnast satt orð talar.

Kölski.

Þeim er svona af sjálfsdáð galar
Sannleikurinn er til kvalar.

Hver úrbótin Kolbeins hlaut áлага-svar,
 Senn útrunnin nótt fyrir honum.
Hann sá nú, hvar flærðin í fyrstu var
 Og falin í samningunum.

Því genginn í bragar-raun bar hann þá trú,
 Af botninum mest stæði hættan.
En fann það var hægra í nauðum sem nú,
 Ef niðurlag vísunnar ætti 'ann.

Og nýstuðlað lag var því nauðbeita-höfn,
 Og notfæri síðustu lýju,
 Því skrattinn og ófrelsið eru helzt jöfn
 Á óleikni í háttunum nýju.

III.

MANSÖNGUR.

Öldur skvampa áfalls-slag.

Er sem krampi um hjúkinn farl.

Hengi-lampi á höfðalag

Heljar, glampar út frá skarl.

Kíprar brána kengboginn

Korku-máni í eili beygjum

Fyrir nána fjallsnúpian,

Flökti í Rán í dauða-teygjum.

Ríma

Kolbeinn.

Ef er gálaust af að má

Eins manns blóð úr lífsins sjóð:

Kölski.

Kolbeinn ! svona hátt er hvergi að hitta í sögum

Pú ert leirskáld, þrotið bögum.

Kolbeinn.

Hvað mun þá, að hyggja á

Heillar þjóðar erfiljóð ?

Kölski.

Þetta er hvergi í rímnalögum !

Kolbeinn.

Karl í sæinn kiptu þér
Kunnirðu bragi slíka !

Kölski.

Yrkirðu Kolbeinn, alla hætti og aukir vandan,

Kolbeinn.

Líf á glæinn gleymskan ber,
Gleypir hræin líka.

Kölski.

Þá ertu ekki fyrir fjandann !

Kolbeinn.

Svo meinlega er maðurinn gerður,
Og máttur við herra-dóm sinn:
Að þrælslegri en þrælarnir verður
Loks þræla húsbóndinn.

* * *

Og Kolbeinn skaut árum við útræði löng,
Með unun frá nóttinni horfðu:
Að enn mætti finna upp sigur og söng
Í samhljómunum laganna fornu.

Leiði í Landauðn.

MANSÖNGUR.

Eftir brek mín undangengin
 Ekki er sekum friðvæn höfnin—
 Rómnum tekur eftir enginn,
 Einhver reki-stefna um nöfnin.

Myndi kvíða Kolbeinn, yrði
 Kergju-stríð um erfða-safnið.
 Kjósa, að tíðin heldur hirði
 Háttu fríða, en kljást um nafnið.

Þó, fyrir hrafnna að hverjum óði
 Heitið jafnan á sem blína,
 Þá sem nafn ei þekkja af ljóði:
 Þuklaðu um grafnu stafi mína!

Ríma.

Sóley tindrar tóftum á,
 Töðu-lit hvert sumar brá
 Eyði-ból hans á

Beðifð hans hérna bakkanum á,
 Blettinum kannske er stend eg á—
 Illvíg var honum á.

Förnum í rúmið þó reið ekki á frið,
Reyndi með kistunni að spyrnast við
Ágang og aflagið.

Sveit, munu álögin á þér
Eyðingu ljá þig á vald?
Lestamenn ung-róma á hér!
Inni við lækinn sést tjald.

Skýringar höfundar.

Sögunum um Kolbein er vikið við ýmislega. Það þurfti í svona sögu, að gera grein fyrir, hví fjandinn sóktist eftir að kveðast á við hann. Að hann hafi gjört það af ásókn eftir sál Kolbeins eins, þótti mér of smálegt, enda er það marg út-unnið af ýmsum. Eg kalla annars þessa veru "Höfðingja þessa heims," en læt Kolbein sjálfan segja fyrir sig, hver hann sé. Nú, Höfðinginn er nú reyndar ekkert nema kenn umsýslumaður í sínum verkahring, sem er: að gera menn að ómennum, þjóðirnar sem ögn hafa mennst, að skríl aftur. Helzta ráðið er að spilla tungumáli þeirra. Þar hefir latínan dugað vel, með henni hefir Höfðinginn sigrað Gota og Grikki. En, aðýðu-málin eru að ná sér niðri. Þýzkan í kyrkjunni er Höfðingjanum ills viti. Á Ísl. varð honum lítið lið að latínunni, en hefir betri von um dönskuna. Skáldin hafa verið honum oft til hindrunar, ekki sízt alþýðuskáld, einkum á Íslandi. Kolbeinn er einn af þeim, og því vill hann koma honum á glæ. Gamla þjóðsagan: Kölski kvongast er notuð til að ná í þetta, og til að segja ýmsa almenna gletni.

Lýsingin á Kolbeini og högum hans, er minn tilbúningur, en eg held hún sé nærri lagi um ástæður ýmsra íslenzkra skálda, sem kveðskapnum héldu þá uppi. Eins og náttúrlegt var, um slíkan trúmann, vill hann kenna Kölska öll sín

óhöpp. Enda var það ekki nema hygginda ráð, að draga sem mest úr Kolbeini, áður en Höfðinginn gekk á kvæða-hólminn við hann, og svo er hann frekar eigingjarn en riddaralegur, þó ekki sé nema við kveldmatinn. Það sem þeir kveðast á er ekki annað en það sem Köskski vill hafa fram, samkvæmt sínum lögum, en Kolbeinn vill verjast, sett fram í álagavísna-formi, og sumir dýrari rímna-hættir okkar teknir upp, bæði í því og mansöngvunum. Þeir eigast mjög við um örlög Íslands, Kolbeinn og Köskski. Í þjóðsögunni er engin vísa, úr "sópum" þeirra, nema sú seinasta, sem Kolbeinn sigrar á, því Köskski gat ekki fundið rím á móti. Eg hefi því spunnið upp alla kviðu þá, og hún þurfti einhvern-vegin að sjást í svona sögu, og eins og Kolbeinn var látinn sigrar, á hálf-vitlausu rím-orði, var alveg ótækt. En hann hafði fundið upp nýjan rímnahátt, segir sagan, Kolbeins-lag. (eins og eg kalla þetta kvæði) og á því læt eg hann vinna, því vísan: Ef er gálaust af að má, o.s. frmv. er kveðin undir "Kolbeinslagi."

Eg gleymdi að segja að seinustu 3. erindin eru efnid úr sögunni eins og hún er sögð. Kolbeinn á að hafa beðið að grafa sig í bakka, þar sem á braut af, og myndi þá, ef til vildi, heldur draga úr landspelli af hennar völdum-- og svo er stundum bætt við, að svo hafi líka farið.

Tjaldið og lestamennirnir eru auðvitað, framtíðarvon-irnar á ferð.